

Quranic Strategies to Counter American Conspiracies against the Islamic Revolution*

Baqir Riahi Mehr^۱
Hossein Shirafkan^۲

Abstract

From the very beginning of the victory of the Islamic Revolution of Iran, the United States began conspiracies to defeat this revolution and bring the Iranian nation toward surrender, which shows the nature of arrogance, and today the US government is a symbol of arrogance. US actions against Iran do not belong to a particular government, party or individual, but to the political nature of the United States, a colonial nature. This article, which is the latest research in this field, endeavors to use the analytical-critical method to expose the US conspiracies against the Islamic Revolution of Iran with an Orientalist approach and explain and criticize the ways to deal with it from the perspective of the Holy Quran, emphasizing the Supreme Leader's guidance. Studying Orientalists' research, it can be seen that the Islamophobia and the widespread psychological warfare of the American governments against the Islamic Revolution of Iran is a clear manifestation of biased Orientalism. The research findings indicate that the realization of the ideal of independence and freedom, the relative establishment of social justice, the acquisition of regional and global national dignity and authority, the globalization of the struggle against the Zionist regime, the defeat of America as a symbol of anti-Islamism in the world, the revival and introduction of pure Islam as the transcendent school, strengthening unity and brotherhood at the community level and avoiding internal and religious differences, scholarly and insightful criticism and hostility-studies, including techniques and strategies to counter American conspiracies from the perspective of the Holy Quran, with emphasis on the statements of the Supreme Leader.

Keywords: Anti-Islamism, Quranic Strategies, American Conspiracies, Islamic Revolution of Iran, Orientalists' Approach, Supreme Leader.

---

*. Date of receiving: ۲۰ August, ۲۰۲۱ - Date of correction: ۲۲ September, ۲۰۲۱, Date of approval: ۱۸ December, ۲۰۲۱.

۱ - Assistant Professor, Department of Comparative Quranic Studies, Al-Mustafa International University, Qom, (Corresponding Author) dr.riahi@chmail.ir.

۲ - Assistant Professor and Faculty Member, Al-Mustafa International University, Qom, Shirafkan43@gmail.com.

راهکارهای قرآنی مقابله با توطئه‌های آمریکا علیه انقلاب اسلامی *

باقر ریاحی مهر^۱ - حسین شیرافکن^۲

چکیده

آمریکا از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی ایران جهت شکست این انقلاب و به زانو درآوردن ملت ایران، توطئه‌هایی را آغاز کرد که بیانگر ماهیت استکباری بوده و امروزه دولت آمریکا نماد استکبار است. اقدامات آمریکا علیه ایران متعلق به یک دولت، حزب یا فرد مشخصی نیست، بلکه ماهیت سیاسی آمریکا یک ماهیت استعماری است. این مقاله که تازه‌ترین پژوهش در این زمینه به شمار می‌رود، با بهره جستن از روش تحلیلی - انتقادی در تلاش است، توطئه‌های آمریکا علیه انقلاب اسلامی ایران را با رویکرد استشراقی و راه‌های مقابله با آن از منظر قرآن کریم، با تأکید بر رهنمودهای مقام معظم رهبری (دامت برکاته) تبیین و نقد کند. با مطالعه پژوهش‌های مستشرقان می‌توان دریافت، اسلام‌هراسی و جنگ روانی گسترده دولت‌های آمریکایی علیه انقلاب اسلامی ایران جلوه بارز استشراق مغرضانه است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تحقق آرمان استقلال و آزادی، استقرار نسبی عدالت اجتماعی، کسب عزت و اقتدار ملی منطقه‌ای و جهانی، جهانی‌کردن مبارزه با رژیم صهیونیستی، شکست ابهت آمریکا به‌عنوان نماد اسلام‌ستیزی در دنیا، احیاء و معرفی اسلام ناب به‌عنوان مکتب تعالی بخش، تقویت وحدت و برادری در سطح جامعه و دوری از اختلاف‌های درونی و مذهبی، نقد عالمانه و بصیرت و دشمن‌شناسی، از جمله تدابیر و راهکارهای مقابله با توطئه‌های آمریکا از منظر آیات قرآن کریم، با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری (دامت برکاته) است.

واژگان کلیدی: اسلام‌ستیزی، راهکارهای قرآنی، توطئه‌های آمریکا، انقلاب اسلامی ایران، رویکرد مستشرقان، مقام معظم رهبری.

*. تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۶/۸؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۰/۶/۳۱ و تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۹/۲۷.

^۱ - استادیار گروه مطالعات تطبیقی قرآن جامعه‌ی المصطفی العالمية، قم، (نویسنده مسئول) dr.riahi@chmail.ir

^۲ - استادیار و عضو هیئت علمی جامعه‌ی المصطفی Shirafkan43@gmail.com

مقدمه

یکی از مهم‌ترین عوامل، شکل‌دهنده پیش‌فرض‌های ذهنی دولت‌مردان عرضی سیاست خارجی، پیشینه‌ی تاریخی روابط دولت‌ها و ملت‌هاست. دولت‌مردان بین‌الملل نیز مبتنی بر همین تصویر و تصور تاریخی از یکدیگر، اقدامات و سیاست‌ها خود را تنظیم می‌کنند. از این رو تاریخ عمومی جهان گواهی می‌دهد که تعامل با یکدیگر، عامل اساسی در ساخت مناسبات حال و آینده‌ی کشورهاست؛ بنابراین باید برای فهم بهتر از اقدامات و سیاست‌ها و توطئه‌ها دولت‌ها در قبال یکدیگر به تاریخ روابط آن‌ها مراجعه کرد.

روابط پرفرازونشیب ایران و آمریکا، نمونه بارزی از این مسئله به شمار می‌آید. بر این اساس مقاله حاضر به بررسی تاریخی توطئه‌های آمریکا در قبال انقلاب اسلامی ایران و سال ۱۳۵۷ می‌پردازد و تلاش می‌کند تا اقدامات بی‌وقفه‌ی آمریکا در اوج انقلاب اسلامی مردم ایران و راه‌های تدبیر آن را تبیین نماید. در این مقاله ابتدا نگرش دولت آمریکا به انقلاب اسلامی ایران طرح خواهد شد. در بخش اصلی نوشتار با استناد به منابع تاریخی موجود، اقدامات و توطئه‌ها و موانع مقامات این کشور در قبال انقلاب اسلامی و راه‌های تدبیر آن‌ها تحلیل و بررسی می‌شود.

هدف محوری این پژوهش آن است که با تشریح نگاه و نگرش مقامات آمریکا به انقلاب اسلامی، به‌عنوان انقلابی مردم و دینی، توطئه‌های آمریکا را در قبال این انقلاب، با رویکرد استشراقی و راه‌های مقابله با آن از منظر قرآن کریم، با تأکید بر بیانات مقام رهبری تبیین کند. درعین حال نشان دهد که مناسبات پرتنش و متزلزل امروز دو کشور ایران و آمریکا در چه بستری صورت گرفته و از چه منشأی نشأت می‌گیرد؟

۱- معناساختی انقلاب اسلامی

فهم چپستی انقلاب از نظر آیت‌الله خامنه‌ای را با توجه به دقایقی که در خصوص ماهیت انقلاب اسلامی مطرح می‌کند، می‌توان درک کرد. ایشان شاخص‌هایی که برای اعم انقلاب‌ها در نظر می‌گیرد را در خصوص انقلاب اسلامی هم صادق می‌دانند. تغییر بنیادین در همه ابعاد زندگی و شروع این تغییر ذهن و دل انسان‌ها، نقطه اصلی تمایز انقلاب اسلامی با سایر انقلاب‌ها در اصول و جهت‌گیری آن است.

آیت‌الله خامنه‌ای اعتقاد دارند، انقلاب اسلامی پدیده‌ای لایه‌لایه و پیچیده است که فهم کامل ابعاد

آن مستلزم ورق زدن و مطالعه لایه‌های مختلف آن است. انقلاب اسلامی یک حرف و یک حرکت دفعی نیست، بلکه حرکتی مستمر است که اقتضاناتش، در زمان‌های مختلف متفاوت است. وقتی انقلاب را مثل یک کتاب باز کنید، در درون آن، فصول و سطور معرفت دیده می‌شود: معرفت دینی، معرفت سیاسی و معرفت اخلاقی، همه این‌ها در ذیل کلمه انقلاب وجود دارد (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه، ۱۳۸۱/۰۶/۲۴). گستره انقلاب اسلامی، تمام ارکان و ساختارهای جامعه را در بر می‌گیرد. باید تحول هدفمندی در افراد و زیرساخت‌ها صورت گیرد تا بتوانیم بگوییم، انقلاب رخ داده است، به‌علاوه این تحول باید در سراسر دنیای اسلام شکل گیرد. مسئله ما این بود که یک حکومت فاسد که بر سر کار بود، برود و ما چند نفر غیرفاسد بر سر کار بیاییم. این مسئله مقدماتی بود، مسئله اساسی، انقلاب است؛ یعنی تحول حقیقی در ارکان، بنیادها و زیرساخت‌های جامعه در راستای ایجاد عدالت، ایجاد آزادی، ارتقای فکری و علمی و خلاصه بارور شدن شخصیت انسانی و از حالت نازیایی علمی و فرهنگی و اقتصادی بیرون آمدن که ما به اینجا نرسیدیم. می‌خواهیم برویم تا برسیم (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از اعضای انجمن قلم، ۱۳۸۱/۱۱/۷).

ایشان در جای دیگری انقلاب اسلامی را چنین معرفی می‌کنند:

«یک تحول بنیادین بر اساس یک سلسله ارزش‌هاست و یک حرکت روبه‌جلو محسوب می‌شود، آنچه در کشور ما واقع شده است، انقلاب اسلامی است که تحول عظیمی در ارکان سیاسی و اقتصادی و فرهنگی جامعه و یک حرکت به جلو و یک اقدام به سمت پیشرفت این کشور و این ملت بود.» (خطبه‌های نماز جمعه مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۲/۲۳).

شاخصه مهم دیگر انقلاب اسلامی، تدریج و تکاملی بودن آن است، به اعتقاد ایشان انقلاب یک امر دفعی نیست، یک امر تدریجی است. یک مرحله انقلاب که تغییر نظام سیاسی است، دفعی است؛ اما در طول زمان انقلاب باید تحقق پیدا کند. معنی تحقق هم است که بخش‌هایی که عقب‌مانده و تحول پیدا نکرده است، تحول پیدا کند و روزبه‌روز راه‌های جدید، کارهای جدید، افکار جدید و روش‌های جدید در چارچوب و بر پایه آن ارزش‌ها در جامعه به وجود بیاید و پیش برود. «برگشت، غلط است؛ عقب‌گرد خسارت است؛ اما ایستادن هم غلط است، باید حرکت کرد و به جلو رفت.» (همان). این تحول مستمر در همه مناطق مربوط به زندگی جامعه باید اتفاق بیفتد تا انقلاب اسلامی زنده و اثرگذار بماند.

بنابراین در مجموع در تعریف انقلاب اسلامی باید سه عنصر اساسی را مورد توجه قرار داد:

۱. این که ارزش‌هایی که انقلاب بر اساس آن‌ها پدید آمده است، مورد توجه باشد و به شدت از آن‌ها حراست شود؛

۲. این ارزش‌ها را با هم نظاره‌گر باشد. «این‌طور نباشد که یکی به استقلال سیاسی و فرهنگی و اقتصادی اشاره کند؛ اما به دین‌داری توجه نکند. یا به دین‌داری توجه کند؛ اما به آزادی فکر، توجه نکنند. یا به آزادی فکر و بیان توجه کند، به حفظ دین و ایمان مردم توجه نکنند. اگر این‌طور باشد، کار ناقص انجام می‌گیرد.» (همان)؛

۳. حرکت رو به جلوست، سکون و سکوت موجب می‌شود که جمود و تحجر و کهنگی به وجود آید و ارزش‌ها کارایی خودش را از دست بدهد. کهنگی دنباله‌اش خرابی ویرانی است. اگر بخواهند کهنگی به وجود نیاید، باید پیشرفت و حرکت به جلو باشد.» (همان).

۲- مهم‌ترین توطئه‌ها و اقدامات آمریکا علیه ایران

انگیزه‌های استعماری در کشورهای عربی و اسلامی، مستشرقان را بر آن می‌دارد که زبان شرق را فراگیرند و در یکی از فنون مربوط به شرق تخصص حاصل کنند. وجود همین انگیزه گاه سبب می‌شد که در نزد مستشرق احساسی خاص نسبت به مسائل شرق ایجاد شود؛ اما این احساس به گونه‌ای نبود که بر سرشت استعمارگری آنان غالب آید، بلکه این احساس تابع طرح‌های از پیش ترسیم‌شده‌ی استعماری بود. مثلاً در این راستا کوشش مستشرقان آن بود که مسلمانان را در اعتقادات خود دچار تردید و دودلی کنند و یا آرمان‌های آنان را سبک بشمارند و پیشوایان ایشان را مورد انتقاد و نکوهش قرار دهند و از اهمیت میراث آنان بکاهند.

گاه سرشت کار این نکته را بر مستشرق دیکته نمی‌کرد؛ اما هدف اول و آخر استعمار از تلاش و کار مستشرق در اینجا و آنجا همین بود. از این‌رو گاه شیوه استعماری، با برنامه‌هایی که برای کار مستشرق تدارک می‌دید، هم چون ایجاد تفرقه در میان مسلمانان و برجسته کردن وجوه اختلاف و یا تعدد مذاهب کار استشراق را به رسوایی می‌کشانیده، ملحوظ کردن این اهداف خاورشناس را به بزرگ کردن این گرایش‌ها و درگیری‌ها سوق می‌داد و آنگاه بود که او می‌توانست، از میان این شکاف‌ها زهر خود را در میان مردم بپراکند و چنین وانمود کند که اسلام دین تفرقه و دشمنی و شکاف است. در این‌گونه موارد خاورشناس اغلب اموری را که در دین نبود، به اصطلاح به صورت «من‌درآوردی» به دین می‌افزود و مسائلی را که اتفاق نیفتاده بود، واقع‌شده می‌پنداشت و در آن‌ها به مناقشه می‌پرداخت (Firestone, Encyclopaedia of the Qur'an ۲۰۰۱: P ۷).

این موارد به‌ویژه در اموری که به دین، میراث، تاریخ کشورها یا به تصویر کشیدن جامعه و یا پژوهش‌های روان‌شناختی ملت‌های استعمار شده مربوط می‌شود، رواج بیشتری می‌یافت. به‌عنوان نمونه «کریستین اسنوک هورگرونیه» (۱۸۵۷-۱۹۳۶ م) یکی از مستشرقانی است که بر آگاهی‌های علمی او از شرق بسیار تکیه می‌شود. وی مؤلف رساله‌ای موسوم به «العید المکی» است که در سال ۱۸۸۰ میلادی منتشر شده و تاکنون نیز ارزش خود را از دست نداده است. او در این رساله به بررسی انتقادی آیات مربوط به ابراهیم در قرآن و این‌که او نخستین نیای اسلام و سازنده‌ی کعبه بوده، پرداخته است. با این‌همه وی در سال ۱۸۸۵ میلادی شش ماه به‌طور مخفیانه به‌منظور خدمت به اهداف استعماری، در میان مسلمانان مکه زندگی کرد و در راه انجام مأموریت استعماری هلندی- هندی خویش کتابی درباره مکه نوشت.

کشورهای استعمارگر امکانات و کمک‌های گوناگونی در اختیار مستشرقان قرار می‌دادند تا آنجا که می‌توان گفت انگیزه اقتصادی یا رسیدن به دستاوردهای شخصی یا سیاسی به طمع برخورداری از مقام و پول و ثروت، محرک برخی از مستشرقان در امر شرق‌شناسی یا یکی از مرجحات و مقتضیات علاقه‌مندی آنان به این پیشه شد.

استاد «نجیب العقیقی» در این باره می‌گوید:

«هنگامی که حکومت‌های غربی دست‌اندرکار برقراری روابط سیاسی با حکومت‌های شرقی شدند و خواستند موارث آن‌ها را به یغما ببرند، از ثروت‌هایشان برخوردار شوند و ملل شرق را تحت استعمار خویش درآورند، مستشرقان را به جمع اطرافیان خویش افزودند و آن‌ها را محرم اسرار خود گرفتند و ایشان را در پوشش نظامی‌گری و یا امور دیپلماتیک به کشورهای شرقی روانه کردند و کرسی زبان‌های شرقی را در دانشگاه‌های بزرگ و یا مدارس مخصوص و کتاب‌خانه‌های عمومی و چاپخانه‌های دولتی به آنان سپردند و حقوق فراوانی هم برای آنان در نظر گرفتند و به القاب بزرگ و عضویت در مجامع علمی مفتخرشان کردند. گاه انگیزه‌ی اقتصادی استعمارگران با اهداف علمی پیوند می‌خورد. بدین اعتبار که استشرق مأموریت شغلی و عملی بود که نخبگان و متخصصان باید عهده‌دار آن می‌شدند؛ بنابراین استادان و مترجمان زبان‌های شرقی در قرون وسطی و مستشرقان اولیه و علمای فن‌جدل و... به خاطر بنیان نهادن نهضت اروپا بر میراث عربی به پادشاه‌های بسیار بزرگی دست یافتند.» (نجیب، المستشرقون، بی‌تا: ۲۳۱).

یک. توطئه اختلاف‌برانگیزی بین اقوام و ملت‌های مسلمان

با پیروزی انقلاب اسلامی، ابرقدرت‌ها نه تنها نفوذ خود را در ایران از دست دادند، بلکه از گسترش انقلاب اسلامی در سایر کشورهای مسلمان، نیز به شدت اظهار نگرانی کردند و به همین جهت از هیچ توطئه‌ای برای ضربه زدن به انقلاب خودداری نکردند. بعد از آن که معلوم شد، آشوب‌های داخلی و اقدامات خراب‌کاری گروه‌ها نمی‌تواند راه انقلاب را مسدود کند. ابرقدرت‌ها عراق را که همسایه ایران بود به شروع یک جنگ گسترده با ایران تحریک و تشویق کردند. تعرفه و اختلاف براندازی بین کشورهای مسلمان از دسیسه‌هایی است که استکبار جهانی به‌ویژه آمریکای جنایتکار همواره درصدد آن است.

امام خمینی (ره) می‌فرماید: «اختلافات زیادی که دست‌های قوی دشمنان اسلام دست در آن داشتند، همین اختلافاتی است که بین طوائف مختلف هست، اختلاف سنی و شیعه. برخی از نوکران باز کتاب تفرقه می‌نویسد. این‌ها نمی‌دانم چه فکر می‌کنند. جز این است که این‌ها نوکر آمریکا، هستند که مسائلی را مطرح می‌کند که تفرقه ایجاد می‌کند. (امام خمینی، صحیفه نور، ۱۳۷۸: ۳/۳۴).

دو. توطئه تهاجم فرهنگی

از خودبیگانگی (غرب‌زده و شرق‌زده نمودن)، یکی از مظاهر تهاجم فرهنگی است. در این راستا امام می‌فرماید: «سعی استکبار جهانی بر این بود که فکر و قدرت بومی را سرکوب و مایوس نمودن و رسوم و آداب اجنبی را هرچند را هرچند مبتذل و مفتضح باشد، با عمل و گفتار و نوشتار ترویج کرده و با مداحی و ثناجویی، آن‌ها را به خورد ملت داده و می‌دهند. مثلاً اگر نویسنده‌ای در کتاب خود چند واژه فرنگی داشته باشد روشن‌فکر محسوب می‌کنند، اگر کسی همه چیز خود را با واژه‌های غربی و شرقی اسم‌گذاری کند، مرغوب و او را مورد توجه و از مظاهر تمدن پیشرفتگی او به شمار می‌آورند و اگر واژه‌های بومی و خودی استفاده نماید، او را کهنه‌پرست و واپس‌زده می‌انگارند. رفتن به انگلستان و فرانسه و آمریکا و مسکو افتخاری پرارزش و رفتن به حج و سایر اماکن متبرکه کهنه‌پرستی و عقب‌ماندگی است.» (امام خمینی، وصیت‌نامه الهی سیاسی امام خمینی، ۱۳۷۶: ۲۹).

از دیگر مظاهر تهاجم فرهنگی توطئه‌های استکباری طوری که امام خمینی می‌فرماید: توجه: کالاهای وارداتی، از قبیل آرایش و تزئینات و تجملات و بازی‌هایی کودکانه است. به مسابقه کشاندن خانواده‌ها و مصرفی بار آوردن هرچه بیشتر آن‌ها سرگرم و به تباهی کشاندن جوان‌ها که عضو فعال

هستند، با فراهم کردن مراکز فحشاء و عشرت‌کده‌ها و ده‌ها از این مسائل حساب‌شده، برای عقب نگه‌داشتن کشورهاست» (همان: ۳۰).

سه. گسترش آتش درگیری‌ها؛ ایجاد جنگ داخلی، تضعیف جریان مذهبی

در آخرین روزهای آبان ماه ۱۳۵۷، آمریکایی‌ها تنها بخت نجات شاه را در افزایش نگرانی و خستگی مردم از ناآرامی و کم شدن جذابیت امام خمینی (ره) و ایجاد نگرانی در همسایگان ایران می‌دانستند (۲۰۰۸، BBC). جیمز کالاهان، نخست‌وزیر وقت آمریکا در آذرماه ۱۳۵۷ در نامه‌ای به جیمی کارتر، رئیس‌جمهوری وقت ایالات متحده، پیش‌بینی وضعیت آینده حکومت شاه را ناممکن دانست، ولی هشدار داد، سقوط شاه عواقب بدی برای منافع لندن و واشنگتن خواهد داشت. آقای کالاهان خطاب به جیمی کارتر نوشت: یک دل‌خوشی کوچک دارد. آن این است که ادامه هرج‌ومرج در ایران با روی کار آمدن یک حکومت تندروی مذهبی راست‌گرا، برای شوروی هم به‌اندازه ما ایجاد مشکل خواهد کرد.» (۲۰۰۸، BBC).

در این حال، اسناد انتشار یافته شده، بیانگر تفاوت ارزیابی ایالات متحده از اوضاع ایران در ماه‌های پایانی حکومت پهلوی است. سفیر بریتانیا در تهران در ۱۷ آذرماه در گزارشی امکان تداوم حکومت شاه را به‌طور فزاینده‌ای بعید مطرح کرد. در این حال آقای جی، چند روز بعد به نقل از جیمی کارتر مطرح کرد که آمریکا پیش‌بینی می‌کند، شاه در قدرت باقی می‌ماند. در پایان آذرماه، «سر آنتونی پارسونز» در گزارشی نوشت: مانند هر زمان دیگری پیش‌بینی مشکل است.» او همچنین تنها امید برقراری حکومت پهلوی را انتقال سلطنت از محمدرضا شاه به ولیعهدش می‌دانست (۲۰۰۸، BBC). چند روز بعد آمریکا از اتباعش خواست، ایران را ترک کنند و خود شاه هم ۲۶ دی از کشور خارج شد. پیش‌بینی مدیران ارشد خبرپراکنی بی‌بی‌سی از پیروزی انقلاب قریب‌الوقوع انقلاب اسلامی، آنان را نیز وادار نمود تا در مقابل این حادثه عظیم تاریخی مناسب‌ترین واکنش هم‌راستا با منافع دولت آمریکا را از رسانه خود انعکاس دهند. در واقع واکنش بی‌بی‌سی در این زمینه نه در بهت پیروزی انقلاب، بلکه هم‌راستا با شعله‌ور غربی آتش درگیری‌های داخلی بود. در اسناد به‌جای مانده از سفارت سابق آمریکا آمده است که «بی‌بی‌سی از امام خمینی (ره) دعوت به عمل آورد که در خلال پخش برنامه اعلام جهاد کند، ولی ایشان امتناع ورزید. به نظر می‌رسد، امام خمینی (ره) در تلاش برای به‌زانو درآوردن رژیم، خواستار یک اعتصاب نشسته بدون خشونت شده بود»

(شماره سند: ۱۴۷). در نتیجه مشاهده می‌کردند که در آن روزها برخلاف رویه بدون خشونت امام خمینی (ره) به رادیو بی‌بی‌سی در مسیر افزایش خشونت اجتماعی گام برمی‌داشت. القای هرج و مرج در ایران به منظور یک جنگ همه‌جانبه داخلی از دیگر اقدامات بی‌بی‌سی بود. در اسناد لانه جاسوسی آمده است: «آیت‌الله خمینی در پاریس، مخالف اصلی شاه، تشکیل دولت نظامی را تقبیح نمود و از ایرانیان خواست تا به مبارزه‌شان برای سرنگونی شاه ادامه دهند. گزارش‌های ناراحت‌کننده‌ای وجود دارد که بی‌بی‌سی دعوت امام خمینی (ره) برای یک شورش مسلحانه را پخش نموده کرد.» (همان؛ به شماره سند: ۱۳۸). این در حالی است که حضرت امام خمینی (ره) در جریان انقلاب اسلامی به حرکت‌های مسلحانه معتقد نبودند.

چهار. تلاش برای تضعیف و براندازی جمهوری اسلامی ایران

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، یکی از توطئه‌هایی که در صدر سیاست‌های دولت آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت، تلاش برای تضعیف و براندازی نظام نوپای جمهوری اسلامی بود. دولت آمریکا با تندرو خواندن دولت ایران، اقداماتی را به صورت پنهان و واضح علیه جمهوری اسلامی اجرا نمود. توطئه اختلاف‌برانگیزی بین اقوام و ملت‌های مسلمان، توطئه تهاجم فرهنگی، توطئه ترور شخصیت‌ها، تحریم‌های اقتصادی، فشارهای دیپلماتیک و قطع رابطه با تهران، کمک به عناصر سلطنت‌طلب و تجزیه‌طلب معارض در جهت ناامنی و کمک به رژیم صدام برای حمله به ایران از جمله توطئه‌ها بود.

دولت آمریکا برای رسیدن به اهداف خود، در جهت تضعیف و براندازی جمهوری اسلامی ایران، اقداماتی را به دستور کار دستگاه دیپلماسی و رسانه‌ای خود قرارداد که عبارت‌اند از:

الف: تحریم اقتصادی

تحریم‌های اقتصادی، تاکتیک دیگر دولت انگلستان و برخی دولت‌های غربی جهت تضعیف و براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران بوده است. کارتر طی نامه‌ای خطاب به «مارگارت تاچر» ضمن اعلام تصمیم خود درباره اعمال مجازات اقتصادی علیه ایران، خواستار کمک و پشتیبانی وی شد. «(اخوان توکلی، گاه‌شمار روابط ایران و آمریکا، تهران، ۱۳۸۶: ۳۵۸). از این رو دولت آمریکا تحریم‌های اقتصادی را به اجرا درآورد.

یکی دیگر از کارهای پیشنهادی دولت آمریکا، مسدود کردن دارایی‌های ایران، در بانک‌های آمریکا

بود. آمارها حاکی از وجود ۷ میلیارد دلار ذخیره ارزی ایران در آمریکا بود که از این میان ۳ میلیارد در مؤسسات اقتصادی آمریکایی و چندملیتی مستقر در لندن و ۴ میلیارد دلار دیگر در بانک‌های داخلی آمریکا پس انداز شده بود. علاوه بر آن ایران چندین پرونده بستان‌کاری از مؤسسات آمریکایی خصوص در مورد خریدهای معوقه با ملغی شده نظامی داشت. ضمن آن‌که زمان حکومت پهلوی وام‌های دوستانه یا مشارکتی به آمریکا، وجود داشت که هنوز مبالغی از بازپرداخت آن باقی مانده بود. مهم‌ترین مورد از این دست باقی مانده چهارصد میلیون پوندی، وام دولت ایران، به «شورای آب بریتانیا» بود که بازپرداخت آن به بهانه انقلاب، گروگان‌گیری، جنگ و سردی روابط دو کشور تا سال‌ها بعد به تعویق افتاد (تفرشی، گزارش‌هایی از اسناد طبقه‌بندی آزاد شده در آرشیو ملی بریتانیا، ۱۳۸۷).

ب: کمک و حمایت از معارضضان

یکی از مهم‌ترین توطئه‌های دولت آمریکا جهت تضعیف ایران در اولین سال‌های پیروزی انقلاب اسلامی، کمک به معارضضان و پشتیبانی و تماس با مخالفان جمهوری اسلامی بود. در بین افراد و گروه‌های مشهور یا ناشناخته‌ای از جمع مخالفان ایرانی در خارج از کشور که به‌طور مداوم با مقامات بریتانیایی در تماس بودند، دیدار روز ۱۸ مارس ۱۹۸۱ (۲۸ اسفند/۱۳۵۹)، شاه‌رخ فیروز و نظام عامری با پاتریک و وگان معاون بخش خاورمیانه وزارت خارجه آمریکا جالب است. بنا به ایده این دو رجل اشرافی ایرانی، دولت بریتانیای ملی عملیاتی می‌بایست، با ایجاد یک حادثه در ایران، به کسانی که قصد دارند، برای سرنگونی حکومت کنونی اقدام کنند، چراغ سبز نشان دهد (تفرشی، گزارش‌هایی از اسناد طبقه‌بندی آزاد شده در آرشیو ملی بریتانیا، ۱۳۸۷). زمانی که دیپلمات جوان بریتانیایی از آنان سؤال کرد که چه حادثه‌ای مورد نظر آن‌ها است، شاه‌رخ فیروز توصیه کرد که فرودگاه مهرآباد باید منفجر شود. بخش دیگری از این گزارش با ابراز ناامیدی از معارضضان، شماری از سران اپوزیسیون را این‌گونه توصیف می‌کند: «سلطنت‌طلبان دچار اغتشاش هستند. دریا دار احمد مدنی، کسی که می‌خواهد ناپلئون باشد، فاقد هوادار است. ملی‌گرایان، آزادگان، به رهبری بهرام آریانا- که مسئول ماجرای کم‌دی- اپرای ربودن قایق تندروی گشتی تبریزین از آب‌های فرانسه بودند- برای برخی از افراد حرفه‌ای مسن نیروهای مسلح، جذابیت دارند، نه برای دیگران. چهره‌های منزوی همچون (علی) امینی، نخست‌وزیر پیشین و حسن نزیه، رئیس سابق شرکت ملی نفت ایران، اگرچه شخصاً با نفوذ هستند، ولی هواداران سازمان‌یافته‌ای ندارند.» (تفرشی، گزارش‌هایی از اسناد طبقه‌بندی آزاد شده در آرشیو ملی بریتانیا، ۱۳۸۷).

ج: اسلام‌هراسی، جلوه‌ی بارز استشراق مغرضانه

پدیده اسلام‌هراسی پس از حوادث ۱۱ سپتامبر که سازمان القاعده به رهبری اسامه بن لادن مسئولیت آن را برعهده گرفت، به اوج خود رسید. صهیونیست‌ها از این حادثه استفاده کردند تا نظریه خود مبنی بر حمایت اسرائیل از ارزش‌های دموکراتیک آمریکا و حضور در میدان مبارزه مشترک با تروریسم اسلامی را ترویج کنند. آن‌ها در این چارچوب یاسر عرفات رئیس تشکیلات خودگردان را با بن لادن مقایسه کردند، آن‌ها تلاش کردند، رویکردهای تروریستی را به مبارزه ملت فلسطین بر ضد اشغالگری مرتبط ساخته و مشروعیت مقاومت را زیر سؤال ببرند.

ادوارد سعید، معتقد است که شرق‌شناسی شبیه یهودی‌ستیزی است. وی اعتقاد دارد، شرق‌شناسی شاخه اسلامی یهودی‌ستیزی است؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از شرق‌شناسان پیامبر اسلام ﷺ را به انتشار قرآن جعلی متهم می‌کنند. آن‌ها اصالت اسلام را از بین برده و آن را نسخه‌ای منحط از فرهنگ مسیحی معرفی می‌کنند. برنارد لوئیس در این رابطه مدعی می‌شود که اسلام یک پدیده وحشتناک عمومی است که به‌صورت مشترک یهودیان و مسیحیان را هدف قرار داده است (سعید، پوشش خبری اسلام در غرب، ۱۳۷۸: ۱۲۱).

ادوارد سعید معتقد است که ترس از اسلام (اسلام‌هراسی) در غرب و به‌ویژه آمریکا به دوره جنگ اکتبر ۱۹۷۳ بین مصر و اسرائیل بازمی‌گردد؛ یعنی زمانی که عربستان سعودی تهدید به قطع صادرات نفت کرد و به‌این ترتیب قیمت سوخت در این کشورها بالا رفت. به این‌گونه بود که مسلمان عرب به‌عنوان انسانی خشن معرفی شد و شرق‌شناسان به جامعه اروپایی گفتند که عرب‌ها خون‌ریز هستند و خشونت و فریب در ذات آن‌ها نهفته است.

یکی از همین مستشرقان ادعا کرد که نقطه اشتراک تمام اهالی خاورمیانه، نفرت و دشمنی با یهودیان است. البته برخی می‌گویند که پدیده اسلام‌هراسی بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و در پی جستجوی غرب از دشمنی جایگزین شدت گرفت، به‌گونه‌ای که در آن زمان رسانه‌های غربی و اروپایی دیدگاه‌های پژوهشگرانی نظیر «فرانسیس فوکویاما» نظریه‌پرداز سابق نو محافظه‌کاران و شاگرد «آلان بلوم» و «لیو اشتراوس» مؤسس دیدگاه‌های نو محافظه‌کاران در آمریکا را ترویج دادند (همان: ۱۲۲).

«فوکویاما» در کتاب «پایان تاریخ» مدعی شد که اسلام رقیب ایدئولوژیک لیبرال دموکراسی غرب پس از فروپاشی جماهیر شوروی خواهد بود. «ساموئل هانتینگتون» نیز در کتاب برخورد تمدن‌ها این

دیدگاه را تکرار کرد. دیدگاهی که مبتنی بر نظرات شرق‌شناسان بوده و مفاد آن این بود که درگیری ایدئولوژیک بین مارکسیسم و لیبرالیسم به پایان رسیده و درگیری آینده بین تمدن‌ها از جمله تمدن اسلامی خواهد برد. این فضا زمینه سیاسی برای روی کار آمدن راست‌گرایان افراطی؛ یعنی نومحافظه‌کاران در تأثیرگذارترین پست‌ها را باعث شد و به همین نسبت در روند مناسبات آمریکا با جهان اسلام تأثیرگذار بود. حوادث ۱۱ سپتامبر نیز در این زمینه به بهانه‌ای برای اشغال و تخریب دو کشور اسلامی؛ یعنی افغانستان و عراق تبدیل شد. صهیونیست‌ها، از ترس غربی‌ها از اسلام استفاده کرده و سعی در تقویت این رویکرد داشتند تا بتوانند خود را در مبارزه با اسلام به‌عنوان متحد غرب نشان دهند.

در همین رابطه «باراک اوباما»؛ رئیس‌جمهور کنونی آمریکا نیز در سخنرانی خود در سال ۲۰۰۹ در آپیک گفت که آمریکا و اسرائیل ارزش‌های مشترکی داشته و در روند جنگ بر ضد تروریسم شریک هستند. این موضوع را «عوفیر جندلمن» سخن‌گوی نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی نیز در رابطه با ماهیت مناسبات آمریکا و اسرائیل تکرار کرد.

نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی با در پیش گرفتن این رویکرد در پی حمله تروریستی به پاریس در سال ۲۰۱۵ خطاب به سفیر فرانسه گفت: ما پایدار هستیم و سکوت نمی‌کنیم. با اینکه وحشی‌ها قربانیانی را در میان ما ایجاد کردند، ما به ارزش‌ها و صداقت و آزادی خود افتخار می‌کنیم. هنگامی که جریان‌های متعدد مشکل خود را تشخیص دهند، هیچ چاره‌ای جز اتحاد برای از بین بردن این حیوانات باقی نمی‌ماند. این حیوانات نامی دارند و آن نام، اسلام افراط‌گرا است.
(Brinner, «Noah», Encyclopaedia of the Qurān, ۲۰۰۳, P ۸۹).

اطلاعات موجود نشان می‌دهد که پدیده اسلام‌هراسی در آمریکا به دست مجموعی از صهیونیست‌ها اداره می‌شود. این چیزی است که «پول فندلی» در کتاب خود به آن اشاره می‌کند. همچنین برخی پژوهشگران آمریکایی در گزارشی که در سال ۲۰۱۱ منتشر کردند، نیز به این نتیجه رسیدند. این گزارش اذعان دارد که تأمین‌کنندگان مالی این پدیده هفت هیئت و مؤسسه با رویکردهای محافظه‌کار هستند که بیشتر آن‌ها مؤسسات غیرانتفاعی حامی پروژه‌های آموزشی است. برخی از آن‌ها نیز مؤسسات خیریه هستند که اعانه‌های آن‌ها در مسیر صنعت اسلام‌هراسی در آمریکا هزینه می‌شود. در این چارچوب میلیون‌ها دلار از طریق کارشناسان انتشار شایعات و جعل اخبار در رابطه با این سیاست منتشر می‌شود. این کارشناسان پنج نفر هستند و عبارت‌اند از: «فرانک گافن»

(Frank Gaffney)، «دیوید یروشلمای» (David Yerushalm)، «دانیل پایپس» (Daniel Pipes)، «رابرت سپنسر» (Robert Spencer) و استیون امرسون (Steven Emerson). همه این عناصر وابسته به جریان‌های صهیونیستی در آمریکا هستند. تلاش آن‌ها این است که اسلام را یک ایدئولوژی خشن معرفی کنند که به دنبال تسلط بر آمریکا است. به این ترتیب اسلام خطری برای جامعه آمریکا به شمار می‌رود، چراکه به قتل یهودیان و مسیحیان تشویق می‌کند.

گزارش مذکور تأکید دارد که برخی مؤسسات دیگر نیز در این زمینه فعالیت می‌کنند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها موسسه‌ای است که توسط «بریجیت گابریل» (Brigitte Gabriel) مسیحی مارونی لبنان مدیریت می‌شود و نام آن «برای آمریکا تلاش کن» است. موسسه دیگری نیز با عنوان «اسلامی شدن آمریکا را متوقف کنید» وجود دارد که زیر نظر «پامیلا گیلر» (Pamela Geller) مدیریت می‌شود.

«ناتان لین» مؤلف کتاب «صنعت اسلام‌هراسی» معتقد است که پدیده اسلام‌هراسی، صنعتی کامل است که سود مادی و معنوی به دنبال داشته و صاحبان آن را برای رسیدن به قدرت بر روی جنازه انسان‌های بی‌گناه کمک می‌کند. «لین» این موضوع را از لحاظ تاریخی مورد بررسی قرار داد و ثابت می‌کند که ایجاد وحشت در میان مردم آمریکا موضوع تازه‌ای نیست و تاریخی طولانی دارد، تلاش‌هایی که در این رابطه انجام می‌شود، مبتنی بر واقعیت‌ها نبوده، بلکه برای اهداف مشخصی دنبال شده است. از همین رو مشاهده می‌شود که روند اسلام‌هراسی در سال ۲۰۱۲ در آمریکا بسیار پرتلاش از قبل از حوادث ۱۱ سپتامبر است. این اقدامات تصادفی نیست، بلکه نتیجه یک رویکرد سازمان‌دهی شده اتفاق افتاده است. صنعت اسلام‌هراسی در غرب تنها منحصر به لابی صهیونیستی نیست، بلکه به تجارتی سودمند تبدیل شده که بیشتر نویسندگان و روزنامه‌نگاران و سیاست‌مداران آن را به عنوان ابزاری برای سوددهی و کسب منافع سیاسی دنبال می‌کنند. (Cron, «Two legal Problem bearing on The early history of the Quran», ۱۹۹۴, P ۳۵).

در آلمان آنجلا مرکل پس از اجازه دادن به چند هزار مهاجر سوری با تظاهرات اعتراض‌آمیز راست‌گرایان تحت شعار «جلوگیری از اسلامی‌سازی کشور» مواجه شد.

در فرانسه «میشل ولباک» در کتاب خود با عنوان «تسلیم» پیش‌بینی کرد که بعد از انتخاب رئیس‌جمهوری از حزب اسلامی، فرانسه در سال ۲۰۲۲ به کشور اسلامی تبدیل شود. دونالد ترامپ نامزد جمهوری ریاست جمهوری آمریکا از حادثه کشته شدن ۱۴ آمریکایی به دست یک زوج مسلمان سوءاستفاده کرده و خواستار ممنوعیت ورود مسلمانان به آمریکا می‌شود. این شواهد تنها نمونه‌هایی از

این رفتارها در زمینه پدیده اسلام‌هراسی در غرب است که البته از عملکرد برخی گروه‌های افراط‌گرایی اسلامی تغذیه می‌کند.

عبدالله محمد معتقد است که مکتب شرق‌شناسی مدرن مبتنی بر سه محور اصلی است که عبارت‌اند از:

تهدید مسلمانان متعصب، حتمی بودن پیروزی غرب‌گرایان و حق اسرائیل. در تشریح این مکتب می‌بینیم که بیشتر وابستگان به آن از یهودیان و صهیونیست‌ها یا هواداران آن‌ها هستند و مفهوم خطر در دیدگاه آن‌ها خطر نسبت به اسلام‌گرایان است.

از شرق‌شناسان معاصر مطالب بسیار اندکی نظیر کتاب‌های «مایکل کوک» و «جاکلین الشابی» منتشر شده است، تعداد مطالعات مربوط به شرق‌شناسی در مؤسسات علمی و کرسی‌های دانشگاهی و مجلات ویژه دچار کاهش شدید شده است، همچنین تمامی کنفرانس‌های مربوط به شرق‌شناسی نیز متوقف شده و سطح یادگیری زبان عربی کاهش پیدا کرده است. (Dreibholz, Early Quran Fragments from the great mosque in sana'a, ۲۰۰۳, P ۲۳۴).

۳- تدبیر و راهکارهای مقابله با توطئه‌های آمریکا از منظر آیات قرآن

یک. تحقق آرمان استقلال و آزادی

«استقلال» یکی از اصلی‌ترین آرمان‌های ملت ایران بود که تحقق یافت. وابستگی به بیگانه از مختصات حکومت رضاخان و محمدرضا شاه بود (فردوست به نقل از پایگاه بصیرت: ۱۳۹۵). شاه در راستای تأمین منابع غرب در منطقه، ایفای نقش می‌کرد و متحد استراتژیک رژیم اشغالگر صهیونیستی در منطقه بود. تصویب لایحه کاپیتولاسیون در سال ۱۳۴۳، نشان‌دهنده اوج وابستگی پهلوی به آمریکا و نداشتن استقلال سیاسی بود. حضور ۴۰ تا ۶۰ هزار مستشار آمریکایی در ایران پیش از انقلاب، از نشانه‌های این وابستگی است؛ به طوری که حقوق پرداختی به این افراد بیش از حقوق پرداختی به تمام کارمندان ایرانی بود (رستمی، تمام کلمات بیانیه رهبر انقلاب حرف دارد، ۱۳۹۷). غرب و به خصوص آمریکا با تاراج منافع اقتصادی ما به شکل‌های گوناگون کشور ما را به صورت مستعمره درآورده بود. (مطهری، پیرامون انقلاب اسلامی، ۱۳۷۲: ۱۵۰).

آیاتی که امت و دولت را به استقلال و گریز از وابستگی می‌خواند، آیاتی هستند که درباره ویژگی‌های امت نمونه بیان شده است. به این معنا که قرآن به صراحت سخن از استقلال سیاسی به میان

نیاورده است، ولی آیات بسیاری به ویژگی‌هایی برای امت شاهد و نمونه اشاره می‌کند که بیانگر معنا و مفهوم استقلال سیاسی به معنا و مفهومی است که اکنون در علوم سیاسی از آن سخن به میان می‌آید. از جمله این واژگان و مفاهیم و ویژگی‌های آیات می‌توان به مسئله عزت مسلمانان (نساء/ ۱۳۹؛ فاطر/ ۱۰؛ منافقون/ ۸)، نفی سبیل کافران (نساء/ ۱۴۱)، نپذیرفتن سلطه و سرپرستی کافران (مائده/ ۵۱) - (۵۲)، عدم گرایش و اعتماد به کافران (هود/ ۱۱۳)، پیروی نکردن از اهل کتاب و مشرکان (آل عمران/ ۱۴۹؛ مائده/ ۴۹)، روی پای خود ایستادن (فتح/ ۲۹)، نداشتن دوستی و ارتباط صمیمی با مشرکان (آل عمران/ ۱۱۸؛ مائده/ ۵۷) و دیگر آیات مشابه اشاره کرد (بقره/ ۱۰۵ و ۱۰۹؛ آل عمران/ ۱۱۸ - ۱۲۰؛ توبه/ ۸).

آزادی یکی دیگر از آرمان‌های اصلی انقلاب اسلامی بود که در شعار معروف «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» تجلی یافته بود و پس از پیروزی انقلاب در قانون اساسی آن متبلور شد. بر اساس اصل ۹ قانون اساسی: در جمهوری اسلامی ایران آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک‌ناپذیرند و حفظ آن‌ها وظیفه دولت و آحاد ملت است.

آزادی واقعی، نجات یافتن از بندگی هم نوعان و بردگی فرضیه‌ها و مدل‌ها و پذیرفتن بندگی خداست و اهمیت این اصل اساسی تا بدان جاست که خداوند حتی درباره پیامبران می‌فرماید: ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يُوْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالتَّبُوءَةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (آل عمران/ ۷۹)؛ «هیچ بشری را نسزد که خدا به او کتاب و حکم و پیامبری بدهد؛ سپس او به مردم بگوید: به جای خدا، بندگان من باشید». این گونه آزادی و آزادگی، نوید و بشارت واقعی را برای آدمی به ارمغان می‌آورد. در قرآن می‌خوانیم: ﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَّبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ (زمر/ ۱۷-۱۸)؛ «و آنان که خود را از طاغوت به دور می‌دارند، تا مبدا او را بپرستند و به سوی خدا بازگشته‌اند، آنان را مؤده باد؛ پس بشارت ده به آن بندگان من که به سخن گوش فرامی‌دهند و بهترین آن را پیروی می‌کنند. اینان‌اند که خدایشان راه نموده و خردمندان هستند.»

این همان آزادی‌ای است که حضرت علی (ع) در وصیت خود به فرزندش امام حسن (ع) این گونه سفارش کرد: «نفس خود را از هر پستی، گرامی دار. هر چند دنائت، تو را به خواهش‌هایت برساند؛ زیرا هرگز در برابر نفس [ارجمند] خودت که می‌بخشی، چیز ارزنده‌ای به دست نخواهی آورد. بنده دگری مباش؛ زیرا خدایت تو را آزاد آفریده است.» (شریف رضی، نهج البلاغه، نامه ۳۱).

در اندیشه سیاسی امام خمینی، آزادی حقی الهی و ذاتی انسان است. در دیدگاه امام، مفهوم آزادی دارای اهمیت و جایگاه خاصی است، به گونه‌ای که ایشان در گفتارها و نوشتارهای خود بالغ بر ۳۰۰ مرتبه به این واژه به‌طور مستقیم اشاره کرده‌اند (فدوی بنده قرائی و تقی‌زاده، زادی و جایگاه آن در اندیشه حقوق بشری امام خمینی، ۱۳۹۱: ۳۴). در قانون اساسی، ابعاد مختلف آزادی مورد توجه قرار گرفته‌اند که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

آزادی فردی: (بند ۶ اصل دوم و بند ۴ اصل ۴۳)؛ آزادی فکر و اندیشه (اصول ۱۲، ۱۳ و ۱۴)؛ آزادی عقیده (اصل ۲۳)؛ آزادی بیان و مطبوعات (اصل ۲۴)؛ جمالی زواره، دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷: ۱۱۱ - ۱۱۴).

رهبری در مورد این دو دستاورد مهم انقلاب در بیانیه گام دوم فرمودند: «استقلال و آزادی کنونی ایران اسلامی دستاورد، بلکه خون‌آورد صدها هزار انسان والا و شجاع و فداکار است. این ثمره شجره‌ی طیبه‌ی انقلاب را با تأویل و توجیه‌های ساده‌لوحانه و بعضاً مغرضانه، نمی‌توان در خطر قرار داد. (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴؛ ر.ک: فروتنی، تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن، ۱۳۹۹: ۱۳۳-۱۳۴).

دو. استقرار نسبی عدالت اجتماعی

عدالت از جمله مفاهیم بنیادی در عرصه نظریه‌های سیاسی است. در اندیشه اسلامی نیز عدالت از جایگاه مهمی برخوردار است. به‌ویژه در اندیشه شیعه، عدل یکی از اصول پنج‌گانه اعتقادی است. اسلام دینی است که بنیان آن بر اساس تعادل شکل گرفته، به همین جهت انسان‌ها را از افراط و تفریط در همه شئون زندگی بر حذر می‌دارد تا آنچه مربوط به امور فردی انسان است، در آن تعادل برقرار گردد و همین‌طور در حوزه جامعه که اساس نظام اجتماعی را در رعایت حق و عدالت می‌داند؛ زیرا نظامی که مبتنی بر عدالت باشد، پایدار خواهد ماند، «العدل اقوی اساس» عدالت محکم‌ترین بنیان است (تمیمی آمدی، غررالحکم و درر الکلم، ۱۴۱۰ ق: ۴۹).

وسعت میدان طرز فکر اسلام درباره زندگی و فراتر دانستن آن از ارزش‌های اقتصادی محض و توأم دانستن زندگی با سایر ارزش‌هایی که اساس و قوام جامعه با آن است، قدرت اسلام را برای ایجاد توازن و تعادل در اجتماع و تحقق عدالت در تمام دایره انسانیت بیشتر می‌سازد؛ عدالت در اسلام عبارت است از یک مساوات بزرگ انسانی که تعادل همه ارزش‌ها از جمله ارزش‌های اقتصادی را در نظر داشته

و این مساوات به طور دقیق با همه شرایط و مقتضیات سازش دارد (سید قطب، عدالت اجتماعی در اسلام، ۱۳۷۹: ۵۶).

خداوند متعال در آیات متعددی، عدالت اجتماعی را بیان فرموده‌اند که در ذیل به برخی از این نمونه‌ها اشاره می‌گردد: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاَنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ﴾ (مانده/ ۸)؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! همواره برای خدا قیام کنید و از روی عدالت، گواهی دهید! دشمنی با جمعیتی، شما را به گناه و ترک عدالت نکشاند! عدالت کنید که به پرهیزگاری نزدیک‌تر است.»

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَكِيرًا فَإِنَّهُ أَوْلَىٰ بِاللَّهِ أُولَىٰ بِهِمَا﴾ (نساء/ ۱۳۵)؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! کاملاً قیام به عدالت کنید! برای خدا شهادت دهید، اگرچه (این گواهی) به زیان خود شما، یا پدر و مادر و نزدیکان شما بوده باشد! (چراکه) اگر آن‌ها غنی یا فقیر باشند، خداوند سزاوارتر است که از آنان حمایت کند.»

در جمهوری اسلامی، به‌عنوان نظامی که قدرت و حاکمیت خود را منتسب به خدا می‌داند، عدالت نقش مهمی دارد و قانون اساسی در اصول متعددی به عدالت اشاره کرده و اجرای آن را یکی از اساسی‌ترین وظایف دولت و مسئولان کشور دانسته است. (بند «ج» از اصل دوم؛ بند ۹ و ۱۴ از اصل سوم؛ اصل ۱۹ و ۲۰). در دیدگاه رهبری انقلاب نیز توجه به عدالت در مفهوم‌پردازی تمدن اسلامی بسیار جدی است. ایشان در حوزه مباحث مربوط به الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت بر این مطلب اصرار دارند که «ما رونق اقتصادی کشور را بدون تأمین عدالت اجتماعی، به‌هیچ‌وجه قبول نداریم و معتقد به آن نیستیم» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

در بیانیه گام دوم انقلاب نیز فرمودند: [انقلاب] کفّه عدالت را در تقسیم امکانات عمومی کشور سنگین کرد. نارضایتی این حقیر از کارکرد عدالت در کشور به دلیل آنکه این ارزش والا باید گویا بی‌همتا بر تارک نظام جمهوری اسلامی باشد و هنوز نیست، نباید به این معنی گرفته شود که برای استقرار عدالت کار انجام نگرفت است. واقعیت آن است که دستاوردهای مبارزه با بی‌عدالتی در این چهار دهه، با هیچ دوره دیگر گذشته قابل مقایسه نیست. در رژیم طاغوت بیشترین خدمات و درآمدهای کشور در اختیار گروه کوچکی از پایتخت‌نشینان یا همسانان آنان در برخی دیگر از نقاط کشور بود. مردم بیشتر شهرها به‌ویژه مناطق دوردست و روستاها در آخر فهرست و غالباً محروم از نیازهای اولیه زیرساختی و خدمت‌رسانی بودند. جمهوری اسلامی در شمار موفق‌ترین حاکمیت‌های

جهان در جابجایی خدمت و ثروت از مرکز به همه جای کشور و از مناطق مرفه‌نشین شهرها به مناطق پایین‌دست آن بوده است. آمار بزرگ راه‌سازی و خانه‌سازی و ایجاد مراکز صنعتی و اصلاح امور کشاورزی و رساندن برق و آب و مراکز درمانی و واحدهای دانشگاهی و سد و نیروگاه و امثال آن به دورترین مناطق کشور، حقیقتاً افتخارآفرین است، بی‌شک این همه، نه در تبلیغات نارسای مسئولان انعکاس یافته و نه زبان بدخواهان خارجی و داخلی به آن اعتراف کرده است؛ ولی هست و حسنه‌ای برای مدیران جهادی و با اخلاص نزد خدا و خلق است. البته عدالت مورد انتظار در جمهوری اسلامی که مایل است پیرو حکومت علوی شناخته شود، بسی برتر از این‌ها است و چشم امید برای اجرای آن به شما جوان‌ها است. (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴؛ ر.ک: فروتنی، تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن، ۱۳۹۹: ۱۳۵-۱۳۶).

سه. کسب عزت و اقتدار ملی، منطقه‌ای و جهانی

خداوند متعال، سرچشمه عزت راستین و واقعی است، هر کس به آن سرچشمه راه‌یافته به عزت راستین دست یازیده، قرآن عزیز می‌فرماید: ﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (منافقون/۸)؛ «و عزت (سربلندی) از آن خدا و رسول او و مؤمنان است، ولی منافقان نمی‌دانند (و درک این عزت را ندارند).»

از آنجا که منشأ و اساس تمام عزت‌ها خداوند است و دیگران سراپا فقر و ذلت‌اند، هر کس بخواهد به عزت برسد و از ذلت رهایی یابد، در مسیر الهی قرار گیرد و در یک‌کلام خداجو و خدایی شود.

قرآن کریم می‌فرماید: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ (فاطر/۱۰)؛ «کسی که خواهان عزت است، [باید خدایی شود تا به عزت برسد؛ زیرا] عزت یکسره از آن خداوند است.» در ذیل آیه رمز و راز عزت‌یابی و عزتمندی را که از طریق خداوند به انسان خواهد رسید، بیان می‌کند و آن باورهای درست و کردار شایسته است: ﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾ (فاطر/۱۰)؛ «سخنان پاکیزه (و عقاید درست) به‌سوی او بالا می‌رود و کردار شایسته آن را در بالاتر رفتن (کمک و یاری) می‌رساند.»

پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، کشور ایران در معادلات سیاسی و تصمیم‌گیری‌های جهانی، نقش و قدرت تعیین‌کننده‌ای نداشت (اسحاقی، ارمغان انقلاب، ۱۳۸۶).

رهبر انقلاب در بیانیه گام دوم انقلاب از آن با عنوان «تأثیر اساسی در منطقه و دارای منطق قوی در

مسائل جهانی» یاد کردند و با اشاره به تغییر چالش‌های انقلاب اسلامی با غرب فرمودند: «ایران مقتدر، امروز هم مانند آغاز انقلاب با چالش‌های مستکبران روبه‌رو است؛ اما با تفاوتی کاملاً معنی‌دار. اگر آن روز چالش با آمریکا بر سر کوتاه کردن دست عمال بیگانه یا تعطیلی سفارت رژیم صهیونیستی در تهران یا رسوا کردن لانه‌ی جاسوسی بود، امروز چالش بر سر حضور ایران مقتدر در مرزهای رژیم صهیونیستی و برچیدن بساط نفوذ نامشروع آمریکا از منطقه‌ی غرب آسیا و حمایت جمهوری اسلامی از مبارزات مجاهدان فلسطینی در قلب سرزمین‌های اشغالی و دفاع از پرچم برافراشته‌ی حزب‌الله و مقاومت در سراسر این منطقه است. اگر آن روز، مشکل غرب جلوگیری از خرید تسلیحات ابتدایی برای ایران بود، امروز مشکل او جلوگیری از انتقال سلاح‌های پیشرفته‌ی ایرانی به نیروهای مقاومت است. اگر آن روز گمان آمریکا آن بود که با چند ایرانی خودفروخته یا با چند هواپیما و بالگرد خواهد توانست بر نظام اسلامی و ملت ایران فائق آید، امروز برای مقابله‌ی سیاسی و امنیتی با جمهوری اسلامی، خود را محتاج به یک ائتلاف بزرگ از ده‌ها دولت معاند یا مرعوب می‌بیند و البته باز هم در رویارویی شکست می‌آورد. ایران به برکت انقلاب، اکنون در جایگاهی متعالی و شایسته‌ی ملت ایران در چشم جهانیان و عبور کرده از بسی گردنه‌های دشوار در مسائل اساسی خویش است.» (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴؛ ر.ک: فروتنی، تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن، ۱۳۹۹: ۱۳۸-۱۳۹).

چهار. جهانی کردن مبارزه با رژیم صهیونیستی

نامشروع اعلام کردن اسرائیل و مبارزه با آن از دیگر محورهای اصلی سیاست خارجی جمهوری اسلامی است. (اسحاقی، ارمغان انقلاب، ۱۳۸۶) بر پایه شواهد و قرائن فراوان، یهود در طول تاریخ از سنگدل‌ترین ملت‌ها بوده و هست؛ چنان‌که اگر زمانی بر منطقه‌ای حاکم می‌شدند، با بی‌رحمانه‌ترین شیوه دست به کشتار می‌زدند. شاید آنان این‌طور جنگیدن و خونریزی را از تورات تحریف شده گرفته باشند که در اسفار مختلف از آن سخن به میان آورده است، از جمله «...هیچ‌کسی را زنده نگذارید و به کسی رحم نکنید. پیر و جوان دختر و زن و بچه همه را از بین ببرید.» (کتاب مقدس، سفر حزقیال، ۹: ۵-۶)؛ و در سفر اشعیا نبی این‌گونه آمده است «هر که گیر بیفتد با شمشیر یا نیزه کشته خواهد شد. اطفال کوچک در برابر چشمان والدینشان به زمین کوبیده خواهند شد. خانه‌هایشان غارت و زنان بی‌عصمت خواهند گردید.» (کتاب مقدس، سفر اشعیا نبی، ۱۳: ۱۰). این بینش و نگرش را خداوند

چنین در قرآن به نقد می‌کشد: چون از شما پیمان محکم گرفتیم که خون همدیگر را مرزید و یکدیگر را از سرزمین خود بیرون نکنید؛ سپس شما به این پیمان اقرار کردید و خود گواهید؛ ولی باز همین شما هستید که یکدیگر را می‌کشید و گروهی از خودتان را از دیارشان بیرون می‌رانید و به گناه و تجاوز بر ضد آنان به یکدیگر کمک می‌کنید؛ و اگر به اسارت پیش شما آیند به دادن فدیة آنان را آزاد کنید؛ با آن‌که نه تنها کشتن بلکه بیرون کردن آنان بر شما حرام شده است. آیا شما به پاره‌ای از کتاب تورات ایمان می‌آورید و به پاره‌ای دیگر کفر می‌ورزید (بقره/ ۸۴ - ۸۵).

مقام معظم رهبری در این مورد می‌فرماید:

«در سایه این سیاست‌ها، امروز کار رژیم اشغالگر قدس که دو خط آبی به نشانه از نیل تا فرات روی پرچم آن نقش بسته است، به جایی رسیده که از ترس جبهه مقاومت دور خود دیوار حائل کشیده و در جنگ‌های چندروزه از حزب‌الله لبنان و حماس و جهاد اسلامی شکست‌های سنگینی خورده است. چنانکه رهبر انقلاب فرمودند: رژیم صهیونیستی که در دو جنگ قبلی با گروه‌های مقاومت، در برهه‌ای بعد از ۲۲ روز و در برهه‌ای دیگر بعد از ۸ روز درخواست آتش‌بس کرد، در آخرین درگیری بعد از ۴۸ ساعت خواستار آتش‌بس شد و این یعنی به‌زانو درآمدن رژیم غاصب صهیونیستی» (بیانات مقام معظم رهبری، بشارت پیروزی‌های بزرگ‌تر از به‌زانو درآوردن ۴۸ ساعته رژیم صهیونیستی، سایت: Khamenei، ۱۳۹۷/۱۰/۱۰؛ ر.ک: فروتنی، تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن، ۱۳۹۹: ۱۳۸).

پنج. شکست ابهت آمریکا به‌عنوان نماد اسلام‌ستیزی در دنیا

به دلیل جنایات و ستمگری‌های آمریکا نسبت به مردم ایران، مبارزه با آمریکا همواره یکی از اصول سیاست خارجی انقلاب بوده است. در طول نیم‌قرن گذشته هیچ حادثه‌ای به‌اندازه انقلاب اسلامی نتوانسته به حیثیت بین‌المللی آمریکا ضربه وارد کند. سقوط رژیم شاهنشاهی که به‌عنوان مدافع و حافظ منافع آمریکا در منطقه عمل می‌کرد، اخراج ده‌ها هزار کارشناس و مستشار آمریکایی از ایران، خروج از «پیمان سنتو» که برای حفظ منافع آمریکا تشکیل شده بود، اشغال لانه جاسوسی و دستگیری دیپلمات‌های جاسوس و ده‌ها نمونه دیگر از جمله موارد تحقیر آمریکاست. مقابله علنی و آشکار آمریکا علیه انقلاب اسلامی ایران، نتیجه این ضربات پیاپی است که به حیثیت بین‌المللی آمریکا وارد شده است. اکنون آمریکا نه تنها عقبه‌های استراتژیک خود در منطقه را از دست داده است، بلکه این عقبه‌ها

نظیر لبنان، سوریه، افغانستان، یمن، عراق و ... به عقبه‌های اقتدار ایران اسلامی تبدیل شده‌اند. رهبری در بیانیه گام دوم در رابطه با این دستاورد انقلاب فرمودند: با پیروزی انقلاب، نماد ایستادگی در برابر زورگویان و مستکبران و در رأس آنان آمریکا، روزبه‌روز برجسته‌تر شد، قدرت‌های انحصارگر جهان که همواره حیات خود را در دست اندازی به استقلال دیگر کشورها و پایمال کردن منافع حیاتی آن‌ها برای مقاصد شوم خود دانسته‌اند، در برابر ایران اسلامی و انقلابی، اعتراف به ناتوانی کردند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴؛ ر.ک: فروتنی، تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن، ۱۳۹۹: ۱۳۷).

شش. احیاء و معرفی اسلام ناب به‌عنوان مکتب تعالی‌بخش و تلاش برای احیای تمدن

اسلامی

تهاجم گسترده فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی غرب و حاکمان دست‌نشانده آن‌ها در کشورهای اسلامی موجب سیطره غرب بر اسلام در قرن‌های اخیر گردیده بود ولی انقلاب اسلامی ایران با بازشناسی و احیای هویت اسلام، نشان داد که دین می‌تواند عنصری تأثیرگذار بر نظام تصمیم‌گیری دنیا باشد (مرتضوی امامی زواره، دستاوردهای بین‌المللی انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳: ۴۰). در مقدمه قانون اساسی آمده است: رسالت قانون اساسی این است که زمینه‌های اعتقادی نهضت را عینیت بخشد و شرایطی را به وجود آورد که در آن انسان با ارزش‌های والا و جهان‌شمول اسلامی پرورش یابد». اصل ۱۱ قانون اساسی می‌گوید: به حکم آیه «إِنَّ هَذِهِ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ» (انبیاء/ ۹۲)؛ همه مسلمانان یک امت بوده و دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است، سیاست کلی خود را بر پایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد و کوشش پیگیر به عمل آورد تا وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام را تحقق بخشد. «احیای تمدن اسلامی به‌عنوان آرمان اصلی انقلاب و فراز اصلی بیانیه گام دوم رهبری خطاب به جوانان است: «دهه‌های آینده دهه‌های شما است و شما باید که باید کارآموده و پُرانگیزه از انقلاب خود حراست کنید و آن را هرچه بیشتر به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌نافه) است، نزدیک کنید. برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت؛ اگر از این راهبرد غفلت شود، دروغ‌ها به‌جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت. دشمنان انقلاب با انگیزه‌ای قوی، تحریف و

دروغ‌پردازی دربارهی گذشته و حتی زمان حال را دنبال می‌کنید و از پول و همه‌ی ابزارها برای آن بهره می‌گیرند. رهنان فکر و عقیده و آگاهی بسیارند؛ حقیقت را از دشمن و پیاده‌نظامش نمی‌توان شنید». (بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴؛ ر.ک: فروتنی، تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن، ۱۳۹۹: ۱۳۹).

هفت. تقویت وحدت و برادری در سطح جامعه و دوری از اختلاف

شکی نیست که یکی از عوامل پیشرفت ملت‌ها و رمز پیروزی آن‌ها، وحدت و همبستگی است، همچنان که با پیوستن جوی‌های کوچک به یکدیگر، رودخانه‌های بزرگ ایجاد می‌شود؛ با اتحاد انسان‌های هم‌سو و هم‌هدف نیز می‌توان، صفوف بزرگی برای بازگرداندن تمدن و عزت اسلامی و ایستادگی در مقابل دشمنان ایجاد کرد. فطرت و توحید از مشترکات بزرگ بین مسلمانان است و خداوند به همه طرفداران توحید دستور وحدت و هم‌گرایی می‌دهد (آل عمران، آیه ۶۴). مسلمانان در معاد و نبوت و قرآن بسیاری از اصول و فروع مشترک هستند؛ گرچه در تفسیر و فهم نسبت به این اصول مختلف باشند و اصولاً مقصود رسیدن به وحدت در فهم‌ها و برداشت‌ها نیست و باب اجتهاد باز است.

آموزه‌های اخلاقی از دیگر مشترکات بین مذاهب است که اگر اسلام عکس آن را به مسلمانان توصیه کرده بود، بعید است کاری بیش از این که امروزه در جهان اسلام در حال وقوع است، اتفاق می‌افتاد، مسلمانان در این زمینه سنگ تمام گذاشتند و خود را به غفلت زدند که پیامبر ﷺ برای چه آمده بود! مثل اینکه هرگز نخوانده‌اند نبی رحمت ﷺ برای تمام کردن اخلاق مبعوث شده بود: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ» (طبرسی، مکارم الأخلاق، ۱۴۱۲ ق: ۸)؛ «غایت بعثت و نتیجه دعوت خاتم الانبیاء ﷺ اکمال مکارم اخلاق است».

مسائل اختلافی بین مذاهب وجود دارد و نباید آن را کتمان کنیم و بگوییم هیچ اختلافی نیست؛ زیرا انکار اختلاف منجر به افراط‌گرایی می‌شود؛ بنابراین باید بحث‌ها و گروه‌های علمی بین علمای مذاهب اسلامی، برای حل و فصل و بررسی برخی از مسائل گذاشته شود. البته جایگاه این مباحث در عموم مردم نیست؛ زیرا عوام جامعه که امروزه اسلحه به دست شده‌اند، تفاوت بین بحث علمی و منطقی با غیر را تشخیص نمی‌دهند. از این رو نقدهای عالمانه و به‌دوراز متهم کردن یکدیگر به امور غیرواقعی، بسیار راه‌گشا و از اصول اساسی دین پیامبر مهربانی‌هاست.

رهبر معظم انقلاب می‌فرماید:

«ما افتخار می‌کنیم که پیرو مکتب اهل بیت علیهم‌السلام هستیم، شیعه هستیم، پیرو امامت امیرالمؤمنین علیه‌السلام و خلافت بلافضل او هستیم؛ به این افتخار می‌کنیم؛ اما جای اثبات این مطلب کوچک و خیابان نیست؛ جای اثبات این‌گونه مطالب در میان اهل فن، در میان متخصصین و در میان نخبگان است.» (بیانات رهبر معظم انقلاب در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۸۷/۱/۱).
جاهل به دلیل نشناختن جایگاه مباحث اختلافی، هر مبحثی را در هر مکانی بیان می‌کند. غافل از این‌که هر سخن جایی و هر نکته مکانی دارد. همین بی‌پروایی در بیان مطالب، دیگران را نیز به افراط می‌کشاند. او به دلیل نداشتن شناخت صحیح از عقاید مخالف خود، مرتکب اتهام زنی می‌شود.

هشت. نقد عالمانه و به‌دوراز اتهام زنی

متأسفانه بعضاً مذاهب اسلامی بر اساس شنیده‌ها و پیش‌فرض‌های ذهنی به همدیگر تهمت کفر و شرک و تحریف قرآن زده و به افراط‌گرایی در جامعه دامن می‌زنند. باب تهمت در شیعه و سنی به یکدیگر باز است. برخی از شیعیان می‌گویند: چون دین جز حب و بغض نیست و اهل سنت حب اهل بیت علیهم‌السلام ندارند، پس اهل سنت ناصبی و کافرند و برخی از اهل سنت معتقدند، شیعیان ائمه را می‌پرستند یا مهر را عبادت می‌کنند، پس شیعه مشرک است.
خداوند در سوره مائده آیه ۸ می‌فرماید: «دشمنی با جمعیتی، شما را به گناه و ترک عدالت نکشانند. عدالت کنید، که به پرهیزگاری نزدیک‌تر است».

گاهی شیعه را متهم به تحریف قرآن می‌کنند و کتاب فصل الخطاب محدث نوری را شاهد می‌گیرند. در بیان اصل شیعه نیز بعضاً اهل سنت را متهم به تحریف قرآن می‌کنند و برخی از احادیث بخاری را شاهد می‌گیرند. برخی از معاندین اسلام از این اتهام‌زنی‌ها بیشترین استفاده را می‌برند و می‌گویند: طبق اجماع مرکب شیعه و سنی، قرآن تحریف شده است.

بنده یک وقتی به یک مناسبتی در یک صحبت عمومی عرض کردم به مردم که قرآن کریم می‌فرماید: ﴿لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ﴾ (نور/۱۲)؛ یعنی وقتی افک را شنیدید، چرا به همدیگر حسن ظن نداشتید؟ یعنی از اول رد کنید افک را. [اگر] آمدند به یک نفری تهمت زدند، یک چیزی را گفتند - حالا یا با عنوان تهمت یا به‌عنوان غیبت - چرا قبول می‌کنیم؟ ببینید این کلمه‌ی «لولای» تحذیریه در قرآن و در کلام عرب خیلی معنای وسیعی دارد، فقط

معنایش «چرا» نیست که ما بگوییم چرا این کار را نکردی چرا ای با تأکید است؛ یعنی آه، وای، چرا؛ معنای «لولا» این است؛ تحذیریه است، چرا ﴿لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا﴾؛ یعنی چرا به هم ظن نیک ندارید، چرا به هم حسن ظن ندارید. تا فوراً کسی آمد، شما بگوئید بله، احتمال درستی اش هم اگر بود، آدم به صورت یقین آن را بداند و نقل نکند. این درست نیست، این ممنوع است (بیانات مقام معظم رهبری، در درس خارج فقه، ۱۳۸۹/۱۰/۷).

نه. مدیریت اختلافات بین مذاهب

اولویت امروز جهان اسلام حل اختلافات مذهبی نیست، بلکه مدیریت اختلافات بین شیعه و سنی است. نباید اجازه به یکدیگر تهمت بدعت زده شود و اگر زده شد، نباید به تکفیر بینجامد و اگر کسی قائل به کفر شد، در حد کفر اعتقادی باقی بماند و به کفر فقهی نینجامد. خلافت خلفا و عدالت جمیع صحابه دارای جایگاه ویژه‌ی نزد اهل سنت است، همچنان که امامت ائمه اطهار علیهم‌السلام نزد شیعه جایگاه ویژه‌ای دارد؛ اما این امور از اصول مذهب است و نباید آن‌ها را از ضروریات و اصول دین دانست که خروجی کفر و خدایی نکرده ریخته شدن خون‌ها را دنبال خواهد داشت.

مقام معظم رهبری در مورد مدیریت اختلافات مذهبی و تقریب مذاهب می‌فرمایند:

«باید زمینه‌های تقریب را در جنبه‌های اعتقادی، کلامی، فکری، فقهی، اصولی و علمی فراهم بکند؛ ولی آن هدف اساسی باید به یاد متفکران اسلام باشد. دشمنان اسلام این را نمی‌خواهند؛ اما آنچه خدا می‌خواهد، آن خواهد شد: ﴿وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ﴾ (یوسف/۲۱)؛ بعضی کسان برای اینکه خودشان را از مسائل اختلافات مذاهب خالی کنند، می‌گویند: نه این مذهب، نه آن مذهب. این، به نظر ما درست نیست. این، ابداع مذهب ثالث است! بعضی می‌گویند: ما نه شیعه هستیم، نه سنی. خب؛ این یک مذهب ثالثی شد! این، اختلاف را بیش‌تر می‌کند. باید شیعه، شیعه باشد و سنی، سنی. فرقه‌های سنی هرکدام فقه و عقاید خودشان را داشته باشند؛ شیعه‌ها هم همین‌طور؛ اما با هم نزاع نکنند و با یکدیگر درگیر نشوند؛ بلکه با هم تشریک مساعی کنند. این چیزی است که امروز وظیفه است. لذا موضوع تقریب و این مؤسسه مجمع تقریب که آقایان آن را اداره می‌کنند، به نظر ما امری جدی و لازم است و باید همه - انشاء الله - همکاری کنند و به نتایج آن دست یابند.» (بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله) در دیدار میهمانان خارجی شرکت‌کننده در کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۷۷ ش).

۵. بصیرت و دشمن‌شناسی

بی‌گمان ویژگی ضد استعماری این انقلاب عظیم، راه هرگونه سوءاستفاده بیگانگان از منافع ملی را سد کرد و عزم دشمنان را در از بین بردن اهداف ضد استعماری نظام اسلامی دوچندان نمود. طرح نقشه‌های جدید در جهت دست‌یابی به خاک، هویت، فرهنگ و منافع ملت، در دستور کار دشمنان قرار گرفت. در این میان، نقش رهبری در شناخت دشمن و شگردهایش از عوامل اصلی پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی به شمار می‌رود. امروز نیز تبیین دیدگاه‌های رهبری در جهت آگاهی مردم و نسل جوان و خنثی‌سازی توطئه‌های جدید دشمن بسیار مهم و مؤثر خواهد بود.

قرآن نخست بر شناخت دشمن تأکید می‌کند: «لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا» (مانده/۸۲)؛ «به‌طور مسلم، دشمن‌ترین مردم نسبت به مؤمنان را، «یهود» و مشرکان خواهی یافت.» چرا خداوند دقیقاً عده خاصی را به‌عنوان دشمنان اساسی نام بردند؟ برای این‌که پیکان اسلحه را به سمت دشمن را گم نکنیم.

پس از شناخت دشمن باید صفوف داخلی را ضد دشمن متحد نمود: «مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ» (فتح/۲۹).

خداوند با این بیان، در حقیقت اعلام کرد، شاخص پیروی حقیقی از پیامبر ﷺ این است که با دشمن سخت و با خودی مهربان و رئوف باشیم. خداوند به‌صراحت دشمنان قسم‌خورده را معرفی کرد تا هر کسی در هر مذهب و فرقه اسلامی که باشد، دشمن مشترک را به‌خوبی بشناسد و در دام افراط‌گرایی و تنگ‌نظری نیفتد؛ بنابراین عدم تشخیص دشمن اصلی و غیراصلی و همچنین دشمن درجه اول و دوم، مایه افراط‌گرایی می‌شود.

مقام معظم رهبری ضمن تأیید دشمن‌شناسی، به‌عنوان یک وظیفه مستمر می‌فرماید: «ملت ایران به همان نسبت که دشمن، روش‌های خود را در توطئه علیه ایران اسلامی پیچیده‌تر می‌کند، باید بر هوشیاری و آگاهی خود بیفزایند و با آمادگی معنوی، فکری، سیاسی و حفظ وحدت و اتصال و ارتباط با یکدیگر، چهره دشمن را در هر لباسی که هست، شناسایی کنند.» (سخنرانی رهبری در اجتماع بزرگ نیروی مقاومت بسیج مردمی به مناسبت سالروز تشکیل بسیج ۱۳۷۶/۹/۵). بدیهی است، برای برنامه‌ریزی و تعیین و تدوین سیاست دفاعی در جهت صیانت از کیان نظام اسلامی، شناسایی دشمن و تهدیدهایی که از ناحیه او موجودیت ملی و دینی ما را تهدید می‌کند، امری واجب است.

نتیجه

- بر اساس آنچه در این مقاله گذشت، می‌توان به نکات ذیل به‌عنوان مهم‌ترین نتایج تأکید نمود:
۱. اسلام هراسی و جنگ روانی گسترده دولت‌های آمریکایی علیه انقلاب اسلامی که جلوه‌ی بارز استشراف مغرضانه است و همچنین عملکرد افراطی برخی گروه‌های رادیکال به‌ویژه القاعده و غیره آسیبی چشم‌گیر به تصویر موجود از ایران و مسلمانان در ایالات متحده وارد آورده است و مانع از اتخاذ سیاسی مسالمت‌جویانه نسبت به اسلام‌گرایان از سوی سیاست‌گذاران ایالات متحده شده است.
  ۲. با مطالعه پژوهش‌های مستشرقان می‌توان دریافت، نقطه اشتراک تمام اهالی خاورمیانه نفرت و دشمنی با یهودیان است. البته برخی می‌گویند که پدیده اسلام‌هراسی بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و در پی جستجوی غرب از دشمنی جایگزین شدت گرفت، به‌گونه‌ای که در آن زمان رسانه‌های غربی و اروپایی دیدگاه‌های پژوهشگرانی نظیر فرانسیس فوکویاما نظریه‌پرداز سابق نو محافظه‌کاران و شاگرد آلان بلوم و لیو اشتراوس مؤسس دیدگاه‌های نو محافظه‌کاران در آمریکا را ترویج دادند.
  ۳. تحقق آرمان استقلال و آزادی، استقرار نسبی عدالت اجتماعی، کسب عزت و اقتدار ملی منطقه‌ای و جهانی، جهانی کردن مبارزه با رژیم صهیونیستی، شکست ابهت آمریکا به‌عنوان نماد اسلام‌ستیزی در دنیا، احیاء و معرفی اسلام ناب به‌عنوان مکتب تعالی بخش، تقویت وحدت و برادری در سطح جامعه و دوری از اختلافات درونی و مذهبی، نقد عالمانه و بصیرت و دشمن‌شناسی، از جمله تدابیر و راهکارهای مقابله با توطئه‌های آمریکا از منظر آیات قرآن کریم با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری است.

منابع

۱. اخوان توکلی، فرناز گاه‌شمار روابط ایران و آمریکا، مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی، تهران: ۱۳۸۶.
۲. اسحاقی، حسین، ارمغان انقلاب (تلخیصی از نود و دو دستاورد انقلاب اسلامی ایران)، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما، زلال کوثر، تهران: ۱۳۸۶.
۳. اسناد لانه جاسوسی، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، تهران: نسخه نرم‌افزاری. بی‌تا.
۴. امام خمینی، سید روح‌الله، صحیفه نور، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، ۱۳۷۸.
۵. —، وصیت‌نامه الهی سیاسی امام خمینی، نشر سوره، تهران: ۱۳۷۶.
۶. بصیرت، نیم‌نگاهی به دست آورده‌ای انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵/۱۱/۱۸.
۷. بیانات رهبر معظم انقلاب در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۸۷/۱/۱.
۸. بیانات مقام معظم رهبری در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر، ۱۳۷۷/۱۱/۱۳.
۹. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از اعضای انجمن قلم، ۱۳۸۱/۱۱/۷.
۱۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه، ۱۳۸۱/۰۶/۲۴.
۱۱. بیانات مقام معظم رهبری، بشارت پیروزی‌های بزرگ‌تر از به‌زانو درآوردن ۴۸ ساعته رژیم صهیونیستی، سایت: Khamenei.ir، ۱۳۹۷/۱۰/۱۰.
۱۲. بیانات مقام معظم رهبری، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴.
۱۳. بیانات مقام معظم رهبری، سایت: Khamenei.ir، ۱۳۹۷/۱۱/۲۴.
۱۴. پراتکانیس، آنتونی و الیوت آرنسون، عصر تبلیغات، ترجمه: کاووس سید امامی، سروش، تهران: ۱۳۸۳.
۱۵. تفرشی، مجید، گزارش‌هایی از اسناد طبقه‌بندی آزاد شده در آرشیو ملی بریتانیا، وبلاگ مجید تفرشی (٨٨ / post / Mtafresh. Persianblog. Ir / THHP)، ۱۳۸۷.
۱۶. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم دار الکتب الإسلامی، قم: چاپ دوم، ۱۴۱۰ ق.

۱۷. جمالی زواره، ساره، دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی، انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران: ۱۳۹۷.
۱۸. خطبه‌های نماز جمعه مقام معظم رهبری، ۱۳۶۸/۱۱/۲۰.
۱۹. خطبه‌های نماز جمعه مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۲/۲۳.
۲۰. رستمی، مصطفی، تمام کلمات بیانیه رهبر انقلاب حرف دارد، دانشجویان بیانیه را تبیین کنند. خبرگزاری فارس: ۱۳۹۷/۱۲/۱، ۱۳۹۷.
۲۱. سعید، ادوارد، پوشش خبری اسلام در غرب، مترجم: عبدالکریم گواهی، چاپ اول، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. ۱۳۷۸.
۲۲. سید قطب، عدالت اجتماعی در اسلام، ترجمه: سید هادی خسروشاهی و محمدعلی گرامی، انتشارات سوره، تهران: چاپ ۲۵، ۱۳۷۹.
۲۳. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، شریف رضی، قم: چاپ چهارم، ۱۴۱۲ ق / ۱۳۷۰ ش.
۲۴. عقیقی، نجیب، المستشرقون، دار المعارف، قاهره: چاپ چهارم، بی تا.
۲۵. علوی، سید حسین، جریان‌شناسی قرآن پژوهی مستشرقان در ایالات متحده آمریکا (با تأکید بر سیر تطور، رویکردها، مبانی و روش‌ها)، رساله دکتری جامعه المصطفی العالمية، مجتمع آموزش عالی قرآن و حدیث، گروه علوم قرآن، ۱۳۹۸.
۲۶. فدوی بنده قرانی، احمد؛ تقی زاده، ابراهیم، «آزادی و جایگاه آن در اندیشه حقوق بشری امام خمینی»، مطالعات حقوق بشر اسلامی، سال اول، ش اول، ۱۳۹۱.
۲۷. مرتضوی امامی زواره، علی، دستاوردهای بین‌المللی انقلاب اسلامی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران: ۱۳۹۳.
۲۸. مطهری، مرتضی، پیرامون انقلاب اسلامی، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۷۲.
۲۹. ملکوتیان، مصطفی، بازخوانی علل وقوع انقلاب اسلامی در نظریه‌پردازی‌ها، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، تهران: ۱۳۸۷.
۳۰. فروتنی، زهرا، «تحلیل تطبیقی دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی با آرمان‌های سیاسی آن (با تأکید بر محورهای بیانیه گام دوم انقلاب)»، فصلنامه‌ی پژوهش‌های انقلاب اسلامی، انجمن علمی انقلاب اسلامی ایران، زمستان، ۱۳۹۹.

Resourses

۱. Aghighi, Najib, Orientalists, Encyclopedia, Cairo: Fourth Edition, n.d.
۲. Akhavan Tavakoli, Farnar, Chronicle of Iran-US Relations, Center for Documents and History of Diplomacy, Tehran: ۲۰۰۷.
۳. Alavi, Seyyed Hossein, Oriental Studies of the Quran in the United States of America (With Emphasis on Evolution, Approaches, Principles and Methods), Ph.D Thesis at Al-Mustafa International University, Higher Educational Center for Quran and Hadith, Department of Quran, ۲۰۱۹.
۴. BBC (۲۰۰۸), www.Bbc.Co.uk/Persian/۲۰۰۸/۱۲/۰۸۱۲۲۹-wmj-uk-shah.Shtml.
۵. Bill, James A. ۲۰۰۱, the politice of heyemony: the unites states and iran, middle east policy council, ۸: ۹.
۶. Brinner, William, «Noah», Encyclopaedia of the Qurān, Leiden: Brill, ۲۰۰۳
۷. chernus. Ira, ۲۰۱۰ “iranophohia: the panic the heyemons” tihun. Vol, ۲۰, issue ۶, nowember/ December.
۸. cottam (۱۹۹۴). U. s. andsoveir responses to Islamic militancy/ the iran, ۹۶. fall
۹. Cron, Patricia, «Two legal Problem bearing on The early history of the Quran», Jerusalem Studies in Arabic and Islam, no. ۱۸, ۱۹۹۴, pp. ۱-۳۷.
۱۰. Dreibholz, Ursula, Early Quran Fragments from the great mosque in sana'a, Sana'a: ۲۰۰۳.
۱۱. Fadavi Bandeh Qaraei, Ahmad; Taqizadeh, Ibrahim, “Freedom and Its Place in Imam Khomeini's Human Rights Thought”, Islamic Human Rights Studies, ۱st Year, Vol. ۰۱, ۲۰۱۲.
۱۲. Firestone, Reuven, «Abraham», Encyclopaedia of the Qurān, Leiden: Brill, ۲۰۰۱, vol. ۱, pp. ۵-۱۱.
۱۳. Foroutani, Zahra, “Comparative Analysis of the Political Achievements of the Islamic Revolution with Its Political Ideals (With Emphasis on the Axis of the Declaration of the Second Step of the Revolution)”, Quarterly Journal of Islamic

Revolution Research, Scientific Association of the Islamic Revolution of Iran,
Winter, ۲۰۲۰.

۱۴. Heyrman, Christine Leigh, American Apostles: When Evangelicals Entered the
World of Islam (Hill and Wang, ۲۰۱۵

۱۵. Imam Khomeini, Seyyed Ruhollah, Imam Khomeini's Divine Political Will,
Surah Publishing, Tehran: ۱۹۹۷.

۱۶. Imam Khomeini, Seyyed Ruhollah, Sahifa e Noor, The Institute for Imam
Khomeini's Works Compilation and Publishing, Tehran, ۱۹۹۹.

۱۷. Insight, A Profile of the Achievements of the Islamic Revolution, ۱۱/۱۸/۱۳۹۵
AH (Solar)

۱۸. Ishaqi, Hossein, Armaghan Inqelab (Summary of Ninety-Two Achievements
of the Islamic Revolution of Iran), Islamic Research Center of Radio and Television,
Zulal Kawsar, Tehran: ۲۰۰۷

۱۹. Jamali Zavareh, Sara, Political Achievements of the Islamic Revolution,
Islamic Revolution Documentation Center Publications, Tehran: ۲۱۰۸.

۲۰. Malakootian, Mustafa, Rereading the Causes of the Islamic Revolution in
Theatrically, Publishing Organization of the Institute of Islamic Culture and
Thought, Tehran: ۲۰۰۸.

۲۱. Mortazavi Imami Zavareh, Ali, International Achievements of the Islamic
Revolution, Tehran, Islamic Revolution Documentation Center, Tehran: ۲۰۱۴.

۲۲. Motahari, Morteza, On the Islamic Revolution, Tehran, Sadra Publications,
۱۹۹۳.

۲۳. Pratkanis, Anthony and Elliott Arnson, The Age of Propaganda, Translated by
Kavous Seyyed Imami, Soroush, Tehran: ۲۰۰۴.

۲۴. ram, haygi, ۲۰۰۹, iranophobia: the logic of on islamicobsession, stcmforal:
Stamford university press.

۲۵. Rustami, Mustafa, All the Words of the Statement of the Supreme Leader of
the Revolution are Meaningful, Let the Students Explain the Declaration, Fars News
Agency: ۱/۱۲/۱۳۹۷ AH (Solar),

۲۶. Saeed, Edward, Islam News Coverage in the West, Translated by Abdol Karim Gavahi, ۱st Edition, Tehran; Islamic Culture Publishing Office. ۱۹۹۹.
۲۷. Sermons of Friday Prayer of the Supreme Leader, ۱۱/۲۰/۱۳۶۸ AH (Solar).
۲۸. Sermons of Friday Prayers of the Supreme Leader, ۲/۲۳/۱۳۷۹ AH (Solar).
۲۹. Seyyed Qutb, Social Justice in Islam, Translated by Seyyed Hadi Khosroshahi and Muhammad Ali Gerami, Surah Publications, Tehran: ۲nd Edition, ۲۰۰۰.
۳۰. Spy Nest Documents, Institute for Political Studies and Research, Tehran: Software Version, n.d.
۳۱. Statement of the Supreme Leader in a Group Meeting of Members of the Qalam Association, ۷/۱۱/۱۳۸۱ AH (Solar).
۳۲. Statement of the Supreme Leader in a Group Meeting with IRGC Commanders, ۲۴/۰۶/۱۳۸۱ AH (Solar).
۳۳. Statement of the Supreme Leader in a Question and Answer Session with the Youth on the Second Day of the Fajr Decade, ۱۳/۱۱/۱۳۷۷ AH (Solar).
۳۴. Statement of the Supreme Leader, Declaration of the Second Step of the Islamic Revolution, ۱۱/۲۴/۱۳۹۷ AH (Solar).
۳۵. Statement of the Supreme Leader, the Good News of Greater Victories Than the ۴۸-hour Surrender of the Zionist Regime, Website: Khamenei.ir, ۱۰/۱۰/۱۳۹۷ AH (Solar).
۳۶. Statement of the Supreme Leader, Website: Khamenei.ir, ۲۴/۱۱/۱۳۹۷ AH (Solar).
۳۷. Statements of the Supreme Leader of the Revolution in the Great Gathering of Pilgrims and Servants of the Holy Shrine of Razavi, ۱/۱/۱۳۸۷ AH (Solar).
۳۸. Tabarsi, Hassan Ibn Fadl, Makarem al-Akhlaq (Moral Virtues), Sharif Razi, Qom: ۴th Edition, ۱۴۱۲ AH / ۱۳۷۰ AH (Solar).
۳۹. Tafreshi, Majid, Reports of Classification Documents Released in the British National Archives, Majid Tafreshi Blog (THHP: // Mtafresh. Persianblog. Ir / post / ۸۸), ۲۰۰۸.
۴۰. Takim, Liyakat Nathani, Shi'ism in America, New York University Press ۲۰۰۹

۴۱. Tamimi Amadi, Abdul Wahid bin Muhammad, Ghurar al-Hikam wa Durar al-Kalim Dar al-Kitab al-Islami, Qom: ۲nd Edition, ۱۴۱۰ AH.
۴۲. Wald, Kenneth D. & Calhoun-Brown, Allison, Religion and Politics in the United States, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., ۶th ed., ۲۰۱۱